CROATICA • Zagreb, XLVIII (2024) 68: 217–220

DOI: https://doi.org/10.17234/Croatica.68.19

FILOLOG

(Ivan Marković, *Stilovi suvremene hrvatske nogometne kolumne*, Stilistika.org, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2024)

Djelo *Stilovi suvremene hrvatske nogometne kolumne* objavljeno lipnja 2024. na portalu Stilistika.org na stotinjak stranica donosi jezgrovitu analizu stilskih rukavaca suvremene hrvatske nogometne kolumnistike. Ovaj jezično-stilski ogled dostupan u PDF- i EPUB-inačicama kao i na spomenutom portalu nije jedino autorovo izdanje koje se ondje može pronaći.

Ogled koji je, kako će i sam autor u „Predgovoru" naznačiti, nastao „spletom okolnosti" (Marković 2024: 7) obuhvaća trinaest poglavlja. Jezgru pak ove studije čine poglavlja – njih šest – koja se tiču detaljne analize nogometnih kolumna šestorice različitih autora. Njoj prethode „Sadržaj", „Predgovor", „Uvod" te „Vrlo kratak zalet u prošlost", a slijedi ju poglavlje „Umjesto zaključka" te „Literatura", „Vrela", „Kazalo imena" i autobiografska bilješka „O piscu".

U „Sadržaju" se jasno uočava opseg knjige, a naslovima poglavlja dade se naslutiti i metodološki pristup klasifikaciji korpusa koji će u „Uvodu" biti rastumačen. Nadalje u „Predgovoru" autor ukratko spominje okolnosti pisanja knjige te izriče zahvalu.

Prije negoli krene u raščlambu onoga što se naslovom sugerira, pisac će ove knjige najprije u „Uvodu" raščlaniti i sam naslov te time podrobnije opisati predmet

bavljenja svojega ogleda. Tako će čitatelju jasno dati do znanja kako se u radu razumijeva pojam suvremene kolumne.

Radom je razlučeno šest tipova, stilskih rukavaca nogometne kolumne, a svaki od njih ima svojeg autora koji ga predstavlja. Tipovi proizlaze bilo iz sadržaja kolumne tog autora bilo iz njegova zanimanja: kroničar (Tomislav Židak), fenomenolog (Boris Dežulović), analitičar (Mihovil Topić), trener (Ilija Lončarević), aktivist (Dean Duda), nogometaš (Aljoša Vojnović). Prema takvoj tipologiji načinjeni su naslovi poglavlja, a analogno njima i naziv ovog prikaza.

Osim što navodi pristup kojim se koristio, naslućuje filolog pritom i prigovore koji bi se takvu pristupu mogli dometnuti, no podrobnijim tumačenjem pokazuje i obrazlaže njegovu utemeljenost, što će utvrditi i nadolazećim stranicama knjige. Njih 80-ak tiče se spomenutih šest poglavlja. Nije naodmet spomenuti kako dva poglavlja zauzimaju nešto manje prostora zbog nešto manjeg korpusa. To će i autor u tekstu istaknuti. Ostala se četiri poglavlja protežu na približno jednak broj stranica.

Kad se već dotičemo brojeva, usput budi rečeno, u „Vrelima" će se pronaći 223 jedinice, mahom kolumne obuhvaćene analizom. Kao što je i sam rad objavljen mrežno, a ne u tiskanome izdanju, slično je danas i s kolumnama koje iščezavaju s papira: premda ima i onih koje se objavljuju u tiskanim medijima, teren je suvremene kolumne mreža, odnosno internet.

Još brojeva. Analiza obuhvaća kolumne objavljene tijekom 20 godina, i to od 2004. pa sve do tekstova objavljenih tek koji mjesec prije objave ovog o kojemu pišemo.

Kolumne starijega datuma (starijega od 2004) poslužit će autoru kao „vrlo kratak zalet u prošlost" kojim u istoimenom poglavlju naslovnu temu smješta u širi kontekst, povijesni i razvojni, lapidarno iznoseći pred čitatelja kako se to i o čemu nekad pisalo. Dakako, ono što se u tom poglavlju iznosi, i sam autor upozorava, ne predstavlja ukupnost svih načina pisanja o nogometu onoga doba (13). Ipak, takve informacije mogu biti indikator za obilježja suvremene kolumnistike u poglavljima koja nadolaze: čitatelj tako, posebice onaj neupućen, nakon što je pročitao dio negdašnje kolumne i pripadajuće tumačenje o njem, može jasnije uočiti nova obilježja suvremene kolumne, ali i pratiti ona postojeća.

U tom se poglavlju prisjeća dvojice autora – Darka Tironija i Zvonimira Magdića – koji se uzimaju kao reprezentanti kolumne 20. stoljeća. Na sličan način, uzimajući reprezentativne autore, ali uz više detalja nastavit će se sljedećih šest poglavlja.

U tim poglavljima uočavamo sličan uzorak – najprije se naslovom

iskazuje naziv rukavca kojim se, rekosmo, sugerira ili način autorova pisanja ili njegovo zanimanje. Već u prvoj rečenici taj naslov prestaje biti anoniman te se otkriva ime autora koji stoji iza njega. Uz taj podatak donosi se, ne bezrazložno, godina i mjesto kolumnistova rođenja te, kada to postoji, i smrti. Prvo, godina. Dionici suvremenosti, iako se *suvremenost* nerijetko povezuje s mlađim naraštajima, jesu i stariji i mlađi autori. Stoga se u radu pronalaze suvremene kolumne i šezdesetčetverogodišnjaka i dvadesetčetverogodišnjaka, a različite generacije pokazuju i različit pristup pisanju nogometnih kolumna. Drugo, mjesto. Kako se u radu nastojalo obuhvatiti stilovima što različitije autore, tako se nastojalo, a kod nogometa to može imati velik značaj, zastupiti kolumniste različitog zemljopisnog podrijetla.

Nakon donošenja identiteta koji je skriven u nazivu poglavlja, predstavljene su crtice iz kolumnistova djelovanja: za koju je medijsku kuću pisao ili piše, piše li u tiskanim medijima ili na mreži, govori li na mreži (kada je riječ o *podcastima* i *YouTube*-kanalima), jesu li njegove kolumne uknjižene, piše li tekstove o još kojemu sportu, koliko je toga napisao, koliko od tog broja ulazi u korpus ove knjige; ako je trener, koga je trenirao; ako je igrač, gdje je igrao. I potom se kreće s odlikama pisanja pojedinog autora uzimajući pritom u obzir i poziciju iz koje piše pojedini autor.

Pred čitatelja se u „Uvodu" stavljaju tri mjerila – nogomet, objektivnost i individualnost – kojima će se voditi unutar svakog rukavca i prema kojima će se kolumne raščlanjivati.

Prvo bi se od tih mjerila moglo zvati i *nogometnost* upravo stoga što kolumne sadržajem variraju s obzirom na, ako bi se to moglo tako zvati, količinu zastupljenosti nogometa. Tako se razlikuju oni autori koji pišu ponajprije o nogometnoj taktici te oni koji pišu o svemu oko nogometa, odnosno o onome za što bi nogomet mogao biti povod.

Drugi se kriterij tiče objektivnosti, dočim se treći odnosi na individualnost – zastupa li kolumnist samo svoju poziciju ili je glas kolektiva.

Ta će se mjerila detaljnije razložiti i primjerima dokazati u šest spomenutih rukavaca suvremene hrvatske nogometne kolumne, čime se dobiva mnogo različitih kombinacija.

Tri mjerila ogledaju se u različitim obilježjima. Neka su od njih: ponavljajuće teme, izrazi i konstrukcije karakteristični za pojedinog kolumnista, nostalgični ton, uporaba urbolekta, razgovornog leksika, žargona, ustaljenih i klišejiziranih fraza, „opisa koji dobro zvuče, a malo znače" (64), vulgarizama, korištenje metafore i ironije, igra riječima, detaljiziranje, eponimizacija, parafraza znanstvene literature i dr. Pritom valja uzeti u obzir i to da čitanje ili barem razumijevanje kolumne ovisi i o upućenosti čitatelja.

U vezi s time osobito su zanimljivi autorski komentari (nerijetko pisani u zagradama), čime ova knjiga povećava svoju pristupačnost čitatelju (osim što je povećava i bivanjem na mreži) s obzirom na to da, računajući s čitateljem koji ne mora biti posve upućen, nekima od tih didaskalija čitatelja implicitno educira. Komentari donose ključeve za shvaćanje, kratka pojašnjenja – jezična i nogometna – upozorenja primjerice na što valja obratiti pozornost, autorove opaske i(li) sugestije ili pak dvojbe.

U radu su spomenuta obilježja, naravno, oprimjerena, i to dvama načinima: citirani su dijelovi kolumne uvučeni i pisani manjom veličinom fonta ili se unutar teksta kurzivom ističu kraći izrazi. U obama se slučajevima autor poziva na određenu kolumnu određenog autora čije je dodatne informacije moguće pronaći u sustavnome popisu vrela pri kraju knjige. Nerijetko su dijelovi citata istaknuti podebljanim slovima, pa se smanjuje mogućnost pogrešnog uočavanja ili uopće uočavanja onoga na što je autor htio uputiti. I time je ova knjiga čitatelju pristupačna, da ne kažemo *user friendly*.

Primjeri su pomno odabrani, ali nisu jedini koji bi mogli doći u obzir. Mnogo je drugih autora čije bi kolumne mogle biti predmetom slične analize. Dapače, i sam autor u poglavlju „Umjesto zaključka" navodi oveći popis imena koji ni takav nije konačan.

U spomenutom poglavlju ukratko sabire rečeno iz šest prethodnih i daje poticaje za neka sljedeća. U „Literaturi" donosi 22 bibliografske jedinice, u „Vrelima" njih 10 puta više. Najzad u „Kazalu imena" lako se snaći pri traženju gdje se tko od sportaša, klubova, trenera, autora i dr. spominje u knjizi.

Da parafraziramo i autora samog (14), tko ne zna kako piše Ivan Marković, mnogo mu je toga u ogledu dano. Sposobnost da pojedine izraze uoči i označi ih kao zanimljive, svjedoči tomu da autor raspolaže i nogometnim znanjem te da mu ni nogometni teren nije stran. Riječju, autor živo zapaža, detaljno pretresa i jasno obrazlaže jezik, stil i sadržaj različitih pravaca suvremene hrvatske nogometne kolumnistike.

Reći će Marković (78) da „znamo mnoge profesore jezika i književnosti koji nisu jezično spretni ni asocijativno maštoviti".

Znamo ipak i one koji to jesu.

Ana Žagmešter

Autorska prava: © 2024 Autor(i). Ovaj je rad dostupan u otvorenom pristupu sukladno s licencijom Creative Commons Imenovanje 4.0. međunarodna.

Copyright © 2024 The Author(s). Open Access: This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.